

Skrift om överlevande från massakern i Indonesien 1965

Frilansjournalisten Anna Sternfeldt gav i maj ut skriften *De Ohördas Röst: Om de som överlevde Indonesiens massaker 1965* (Sternfeldt Media, 33 s.). Dokumentären *The Act of Killing*, som släpptes i Indonesien i december 2012 och jag skrev om i Merdeka, nr. 62, gjorde ett mycket starkt intryck på henne. Anna reste därför i oktober 2013 igen till Indonesien för att träffa överlevande från massakrerna som följde efter general Suhartos maktövertagande 1965. Det var människor vars släktingar hade mördats och fängslats, själva hade suttit i arbetsläger och som hade blivit torterade och våldtagna. Anna skrev några artiklar om dem. Eftersom ingen har fått upprättelse sedan dess kommer i november en Folkets Tribunal för händelserna 1965 att sättas upp i Haag.

Förordet följs av en bakgrund till mordet den 30 september 1965 på sju högt uppsatta officerare som kommunistpartiet fick skulden för. Suharto, som ledde militären, slog ner kuppen varvid massaker som krävde mellan en halv och tre miljoner (siffrorna varierar alltefter källa) utfördes och hundratusentals människor fängslades. Kommunistpartiets kvinnogrupp Gerwani anklagades för att ha deltagit i ett ritualmord av generalerna. Dess medlemmar demoniserades. Varken Indonesiens regering eller någon människorättsdomstol har erkänt missförhållanden under tidigare regimer. Visningen av *The Act of Killing* har inte lett till mer än diskussioner. Därför träffades några människorättsaktivister och överlevande och bestämde sig för att sätta upp en Folkets Tribunal för händelserna 1965. Haag har ett stort symbolvärde, liksom år 2015, då det markerar ”50 år av tystnad”.

Möten med överlevande

Halva skriften består av redogörelser för Annas möten med sex överlevande, varav fyra kvinnor och två män, i Bukittingi på Sumatra. Uppgifterna om dem och deras

skakande upplevelser av övergreppen som begicks 1965 får en att väl förstå lidandena. I Jakarta besökte Anna ett äldreboende för överlevare från Suhartotiden. De åtta som bor där har liknande upplevelser som människorna Anna hade träffat på Sumatra.

Även efter att de fängslade människorna hade släppts ur lägren var de inte helt fria: rörelsefriheten var kraftigt begränsad, de hade regelbunden rapporteringsplikt och fick yrkesförbud inom områden som kunde påverka allmänhetens åsikter såsom journalister, lärare, präster och jurister. Och innan de frigavs tvingades de skriva på ett löfte om att bl.a. avhålla sig från alla politiska aktiviteter. Alla före detta fångar fick en stämpel i sina ID-kort som visade att de hade varit fångar. Även om anmälningsplikten och stämpeln nu är borta, har myndigheterna genom att låtsas som om ingenting har hänt lämnat fångarna i ett stort tomrum.

I Jakarta träffar Anna också ordföranden för nätverket YPKP 65, som undersöker och dokumenterar händelserna 1965-1966, och hans vän. De traumatiska upplevelserna kommer åter tydligt fram. Många människor uppges ha tappat hoppet om att president Jokowi, som tillträdde i oktober 2014, skulle innebära en ny inriktning för Indonesien. Under den talande rubriken ”Ännu inget skydd för Suhartos offer” redogör Anna sedan för hur indonesiska gangsters i februari 2015 i Bukittingi upplöste ett planerat möte ordnat av YPKP 65 i samarbete med representanter från olika institutioner och organisationer i Jakarta. Skriften, som innehåller foton av kvinnor i ett av Suhartos läger och av medlemmar i organisationen YPKP 65, avslutas med en vädjan till läsarna att sprida information om händelserna under Suharto, den situation som alltför råder i Indonesien och Folkets Tribunal i Haag. Genom att Annas skrift är både väl underbyggd och lättläst är den ett utmärkt medel för alla läsare som vill följa hennes vädjan.

Gabriel Jonsson

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.